

Briselē, 2021. gada 16. decembrī
(OR. en)

Starpiestāžu lieta:
2021/0424(COD)

15096/21
ADD 4

ENER 561
ENV 1013
CLIMA 456
IND 388
RECH 568
COMPET 915
ECOFIN 1257
CODEC 1662
IA 209

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2021. gada 15. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	SWD(2021) 456 final
Temats:	KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS Pavaddokuments dokumentam Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz atjaunīgo gāzu un dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija) Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par atjaunīgo gāzu un dabasgāzes iekšējo tirgu un ūdeņraža iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija)

Pielikumā ir pievienots dokuments SWD(2021) 456 *final*.

Pielikumā: SWD(2021) 456 *final*

Briselē, 15.12.2021.
SWD(2021) 456 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS
IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz atjaunīgo gāzu un dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija)

Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par atjaunīgo gāzu un dabasgāzes iekšējo tirgu un ūdeņraža iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija)

{COM(2021) 803 final} - {COM(2021) 804 final} - {SEC(2021) 431 final} -
{SWD(2021) 455 final} - {SWD(2021) 457 final} - {SWD(2021) 458 final}

Kopsavilkums (maks. 2 lappuses)
Ūdeņraža un dekarbonizēta gāzes tirgus dokumentu kopuma ietekmes novērtējums
A. Rīcības nepieciešamība
Kāda ir problēma, un kāpēc tā ir ES līmeņa problēma?
Eiropas zaļais kurss Eiropas Savienībai paver ceļu uz klimatneitralitāti līdz 2050. gadam, un tam ir vajadzīgs ievērojami lielāks atjaunīgo energoresursu īpatsvars integrētā energosistēmā. Dabasgāze veido 95 % no pašlaik ES patērētajiem gāzveida kurināmajiem un 25 % no ES kopējā enerģijas patēriņa. Tā kā dabasgāzes īpatsvars pakāpeniski samazināsies, gaidāms, ka aizvien pieaugs biometāna, sintētiskā metāna un ūdeņraža nozīme. Tomēr šīs dabasgāzes alternatīvas saskaras ar vairākiem regulatīviem šķēršļiem un uz tām neattiecas pašreizējie enerģētiskās drošības pasākumi. Tas pašreizējos tirgus apstākļos un ar pašreizējiem noteikumiem kavē to ieviešanu un ietekmē izmakslietderību. Pašreizējā regulatīvā kārtība neveicina atjaunīgo un mazoglekļa gāzu pārrobežu tirdzniecību un infrastruktūras attīstību, kā arī to netraucētu piekļuvi gāzes tirgiem visā ES. Tādējādi netiek pilnvērtīgi izmantots potenciāls piegādāt atjaunīgās un mazoglekļa gāzes ar mazākajām izmaksām un drošā veidā. Visbeidzot, gāzes patērētājiem nav nepieciešamo tiesību un instrumentu, kā izvēlēties izmakslietderīgākos tirgū pieejamos dekarbonizācijas risinājumus.
Kas būtu jāpanāk?
Vispārīgais mērķis ir veicināt izmakslietderīgu dekarbonizāciju, izveidojot Eiropas ūdeņraža tirgu un pakāpeniski dekarbonizējot gāzveida kurināmo tirgus, bet vienlaikus gādājot par enerģētisko drošību. Konkrētie mērķi ir 1) veicināt atvērta un konkurenciāla ES ūdeņraža tirgus rašanos, 2) nodrošināt atjaunīgo gāzu piekļuvi pašreizējiem metāna tīkliem un tirgiem un to piegādes drošību, 3) nodrošināt pārredzamu un iekļaujošu infrastruktūras plānošanu un 4) dot patērētājiem tiesības un instrumentus izvēlēties lētākos dekarbonizācijas risinājumus.
Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)?
Šīs iniciatīvas mērķis ir grozīt spēkā esošos ES tiesību aktus un izveidot jaunu iekšējā ūdeņraža tirgus satvaru, lai panāktu izmakslietderīgu tīra ūdeņraža ekonomiku. Lai veicinātu efektīvākus un integrētākus ES atjaunīgo gāzu tirgus, visā ES ir vajadzīga saskaņota un koordinēta regulatīvā pieeja, ko nevar panākt tikai dalībvalstu līmenī. Iniciatīvas mērķis ir arī izvairīties no nekoordinētu, sadrumstalotu rīcībpolitikas iniciatīvu kropļojošās ietekmes, jo daudzas dalībvalstis izstrādā tikai valsts mēroga risinājumus. Šī iniciatīva palīdz arī sasniegt saistošus ES līmeņa mērķus. Gāzveida kurināmo nozīme energoresursu struktūrā nākamajās desmitgadēs paredz gāzes sektora dekarbonizāciju, ieviešot uz nākotni vērstu konkurenciālu dekarbonizētu gāzes tirgu modeli, kas spēj pavērt lielākas iespējas visiem ES patērētājiem (proti, tos iespēcināt) un pienācīgi tos aizsargāt. ES līmeņa tiesiskā regulējuma izveide īpaši ūdeņraža infrastruktūrai un tirgiem veicinātu valstu ūdeņraža tirgu integrāciju un starpsavienotību.
B. Risinājumi
Kādi ir izvirzīto mērķu sasniegšanai ierosinātie varianti? Vai ir kāds vēlāmais variants? Ja ne, kāpēc tāda nav?
I problēmjomā tiek apsvērti šādi varianti: izolīt tīkla ekspluatācijas tiesības (1. variants), ieviest galvenos regulatīvos principus, kuru pamatā ir pašlaik dabasgāzes tirgū piemērojamie principi, kas pielāgoti ūdeņraža tirgu attīstības stadijai (2. variants), un izveidot pilnīgi izstrādātu regulatīvo režīmu ūdeņradim (līdzīgu tam, ko pašlaik piemēro dabasgāzes sektorā) bez nepieciešamības pāriet uz nobriedušāku ūdeņraža tirgu (3. variants). I problēmjomā vēlāmais variants ir ieviest galvenos regulatīvos principus, vienlaikus sniedzot norādījumus turpmākām regulatīvām norisēm (2.b variants "<i>Galvenie regulatīvie principi kopā ar redzējumu</i>"). Šis variants ir vislabāk pielāgots ūdeņraža sektora īpatnībām, un tajā ir paredzēti daži ieguvumi, ko varētu nodrošināt citi risinājumi, vienlaikus izvairoties no to negatīvajām pusēm. Sniedzot norādījumus, tiek sagatavots pamats nobriedušākam ūdeņraža tirgum. II problēmjomā izvirzīti varianti, kas veicina atjaunīgo un mazoglekļa gāzu piekļuvi pašreizējam gāzes tirgum un infrastruktūrai. Visi varianti ietver arī pakāpenisku iejaukšanos enerģētiskās drošības problēmu risināšanai, jo

īpaši — paplašinot pašreizējos instrumentus, standartus un procedūras, attiecinot tos uz atjaunīgajām un mazoglekļa gāzēm, kā arī novēršot ar kibernetiskās drošības saistītos riskus gāzes sektorā. II problēmjomā vēlamais variants ir 3. variants *“Atļaut un veicināt atjaunīgo un mazoglekļa gāzu pilnīgu piekļuvi tirgum un risināt dabasgāzes ilgtermiņa piegādes līgumu jautājumu”*. Šis variants ietver pasākumus, kas atbalsta atjaunīgo un mazoglekļa gāzu piekļuvi vairumtirdzniecības tirgum, sašķidrinātas dabasgāzes (LNG) termināļiem un pārvades tīklam (neatkarīgi no savienojuma vietas), arī tarifu atlaides ievadīšanai tīklā un pārrobežu transportam. Tas no 2050. gada aizliedz slēgt ilgtermiņa piegādes līgumus par fosilo gāzi bez pretemisiju pasākumiem. Gāzes kvalitāti regulētu saskaņota ES pieeja pārrobežu starpsavienojuma punktiem, vienlaikus atstājot dalībvalstīm rīcības brīvību. Visu pārrobežu punktu gadījumā ūdeņraža maisījumiem atļautā maksimālā robežvērtība ir noteikta 5 % apmērā, kas ir izmaksefektīvs līmenis, runājot par pielāgošanas un emisiju samazināšanas izmaksām.

III problēmjomā ir apsvērti varianti, kas skar integrētu tīkla plānošanu. III problēmjomā vēlamais variants ir 2. variants *“Nacionālā plānošana, kuras pamatā ir Eiropas scenāriji”*. Šis variants pieļauj nacionālo plānošanu, taču paredz, ka tās pamatā ir kopīgi gāzes un elektroenerģijas scenāriji, kas saskaņoti ar tīkla attīstības desmit gadu plānu un saistīti ar attiecīgo nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Tas aptver visus relevantos aktorus (sadales sistēmu operatorus (SSO)) un dod iespēju identificēt cauruļvadus, kurus var izmantot, lai pārorientētos no metāna uz ūdeņradi, tādā detalizācijas līmenī, kāds nebūtu viegli sasniedzams Eiropas līmenī.

IV problēmjomā ir ietverti varianti, kas paredz neregulatīvu pieeju konkurences un patērētāju iesaistīšanās jautājumu risināšanā vai kā alternatīvu paredz novērst problēmu cēloņus, izmantojot jaunus tiesību aktus, kuri galvenokārt atspoguļo to, kas jau ir ieviests elektroenerģijas sektorā. Ņemot vērā analīzi, vēlamais variants ir 2. variants *“Elastīgi tiesību akti”*, kas atspoguļo elektroenerģijas tirgus patērētāju aizsardzības un, ja nepieciešams, arī iespēcināšanas noteikumus. Kopumā šis variants varētu būt visrezultatīvākais, efektīvākais un saskanīgākais ar citām problēmjomām.

Kādi ir dažādu ieinteresēto personu viedokļi? Kurus variantus tās atbalsta?

I problēmjomā lielākā daļa respondentu atbalsta regulējuma ieviešanu agrīnā stadijā, lai veicinātu labi funkcionējošu un konkurenciālu ūdeņraža tirgu un infrastruktūru. Respondenti stingri iestājas par ES tiesisko regulējumu, kurā definēti galvenie regulatīvie principi un izmantota pakāpeniska pieeja. Vairums atbalsta, piemēram, regulētu TPA, noteikumus par piekļuvi ūdeņraža importa termināļiem un glabātavām un atbalsta tīkla darbību nodalīšanu. Vairums respondentu uzskata, ka ir svarīgi laikus definēt privātpersonu nozīmi ūdeņraža infrastruktūras attīstībā. Lielākā daļa respondentu arī uzskata, ka pašreizējie un turpmākie privātie tīkli var būt (īslaicīgi) atbrīvoti no noteiktām regulatīvajām prasībām, taču ir jānodrošina konverģence uz vienotu tiesisko regulējumu. Lielākā daļa aptaujāto uzskata, ka tiesībām un atļauju izdošanas prasībām attiecībā uz jaunu ūdeņraža infrastruktūru ir jālīdzinās tām, kādas šobrīd tiek piemērotas metāna gāzes cauruļvadiem.

Attiecībā uz **II problēmjomu** ieinteresētās personas ir vienprātis, ka, lai palīdzētu sasniegt dekarbonizācijas mērķus, ir jāpārskata pašreizējais tiesiskais regulējums. Vairums ieinteresēto personu uzskata, ka ir svarīgi nodrošināt pilnīgu piekļuvi tirgum un atvieglot atjaunīgo un mazoglekļa gāzu ievadīšanu gāzes tīklā. Daudzi respondenti atbalsta tīklu operatoriem noteiktu pienākumu savienot atjaunīgo un mazoglekļa gāzu ražotājus un ieviest ievadīšanas maksas samazinājumu. Vairums respondentu atbalsta arī LNG termināļu pārredzamības regulējuma uzlabošanu. Pastāv arī spēcīgs atbalsts gāzes kvalitātes standartu saskaņotai piemērošanai visā ES, pastiprinātai pārrobežu koordinācijai un lielākai pārredzamībai. Respondentu viedokļi par ūdeņraža pieņemšanu dalās lielākā mērā, taču vairums piekrīt, ka tas, neskatoties uz augstajām tehniskajām izmaksām, var būt izmaksefektīvs un ātrs pirmais solis uz energosistēmas dekarbonizāciju. Tikai dažas ieinteresētās personas atbalsta ES iekšējo pārrobežu tarifu atcelšanu. Vairums respondentu par svarīgām uzskata gāzes sektoram raksturīgās drošības problēmas un kibernetiskās drošības pasākumus.

III problēmjomā vairums ieinteresēto personu atbalsta valsts tīklu attīstības plānu (TAP) termiņu saskaņošanu ar tīkla attīstības desmit gadu plāniem, izstrādājot vienotu gāzes plānu neatkarīgi no izvēlēta nodalīšanas modeļa. Ievērojams vairākums respondentu pauž vēl lielāku atbalstu kopējam elektroenerģijas un gāzes scenārijam. Ievērojams skaits ieinteresēto personu lūdz TAP iekļaut ūdeņraža projektus. Vairums ieinteresēto personu ir vienprātis par SSO nozīmi informācijas sniegšanā un apmaiņā, un vairāki respondenti atbalsta arī to, ka SSO nodrošina paši savu plānu, kas ietver sistēmas optimizāciju dažādos sektoros. Respondenti arī nedaudz vairāk dod

priekšroku kopīgam gāzes un elektroenerģijas plānam, nevis kopīgiem scenārijiem ar atsevišķiem plāniem. Vairākas ieinteresētās personas norāda, ka vēlamais variants būtu kopīgs metāna un ūdeņraža plāns ar atsevišķu elektroenerģijas plānu.

IV problēmjomā lielākā daļa ieinteresēto personu aicina izvirzīt vērienīgākas ieceres ar iedzīvotājiem/patērētājiem saistītajos noteikumos, atspoguļojot noteikumus, kas ir elektroenerģijas tirgū. Turklāt enerģētiskās nabadzības noteikumiem ir jāpalīdz nodrošināt, ka patērētāji nesedz izmaksas, kas saistītas ar pāreju uz tīras gāzes risinājumiem. Privātā sektora pārstāvji atbalsta plānus pakāpeniski atcelt regulētās cenas, savukārt dažas patērētāju organizācijas vēlas tās paturēt, lai aizsargātu enerģētiskās nabadzības skartos un mazaizsargātos patērētājus. Gandrīz puse no visiem respondentiem vēlas, lai tiktu pastiprināti noteikumi par piedāvājumu salīdzināmību un datu piekļūstamību, pārredzamību, viedajām uzskaites sistēmām un piegādātāju maiņu. Neviena no viņiem nav nepārprotami atbalstījis neregulatīvo pieeju.

C. Vēlamā varianta ietekme

Kādi ir vēlamā varianta (ja tāda nav, tad galveno variantu) ieguvumi?

I problēmjomā. Būtiskākais ieguvums no varianta piemērot galvenos regulatīvos principus kopā ar redzējumu par ūdeņraža infrastruktūru un tirgiem ir tāds, ka tas veicina tirgu integrāciju, nodrošina skaidrību (infrastruktūras) investoriem, novērš nekonkurenciālu tirgus struktūru rašanos un šķēršļus tirgu integrācijai ūdeņraža kvalitātes problēmu dēļ. Ūdeņraža sektora izaugsmes laikā tas investoriem nodrošina rīcības brīvību, savukārt skaidrība par nākotnes regulatīvo režīmu dod iespēju izvairīties no tādu *ex post* korekciju izmaksām, kas kļūtu nepieciešamas, tirgum nobriestot.

II problēmjomā. Risinājums ir atļaut un veicināt atjaunīgo un mazoglekļa gāzu pilnīgu piekļuvi tirgum un risināt dabasgāzes ilgtermiņa piegādes līgumu jautājumu. Galvenais ieguvums ir tāds, ka šie pasākumi atjaunīgo un mazoglekļa gāzu ražotājiem samazinās ražošanas izmaksas, palielinās konkurenci, likviditāti un atjaunīgo gāzu tirdzniecību. Tādējādi patērētāji un nodokļu maksātāji iegūs, jo varētu tikt samazināts atbalsts. Tas arī ierobežos enerģētiskās drošības riskus un ietaupīs laiku un resursus, mazinās neskaidrības, uzlabos ārkārtas pasākumu efektivitāti un pastiprinās ar drošību saistītās prasības gāzes uzņēmumiem.

III problēmjomā. Risinājums ir izveidot nacionālo plānošanu, balstoties uz Eiropas scenārijiem. Galvenais ieguvums ir tāds, ka tādējādi tiks novērsti riski, ka elektroenerģijas un gāzes pārvades sistēmu operatori (PSO) savu sistēmu attīstību plānos, balstoties uz nesaderīgiem pieņēmumiem. Tas dara iespējamu sektora integrāciju un konceptuāla sistēmas plāna izstrādi, vienlaikus saglabājot ieguvumus no detalizētākiem sektoram specifiskiem tīkla attīstības plāniem. Tas nodrošina dažādu ieinteresēto personu kopīgu redzējumu, kas nozīmē, ka tīkla plānošanā tiek ņemtas vērā dekarbonizācijas stratēģijas valsts un ES līmenī, samazinot iespējamās iesīkstes vai balasta aktīvu risku.

IV problēmjomā. Risinājums ir īstenot elastīgus tiesību aktus, kas novērš visus problēmu cēloņus. Galvenais ieguvums ir tāds, ka tas nodrošinās ievērojamu ietaupījumu potenciālu, palīdzēs tirgū ienākt jauniem piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem, izstrādāt inovatīvus produktus, kā rezultātā palielināsies konkurence, patērētāju iesaiste un ekonomiskie ieguvumi. Tas turklāt iedzīvotājiem un kopienām dotu iespēju palielināt sociālo atzišanu, mobilizēt privāto kapitālu un veicināt atjaunīgo un mazoglekļa gāzu ieviešanu. Pārmērīgu investīciju riska samazināšanai būs pozitīva ietekme uz vidi.

Kādas ir vēlamā varianta (ja tāda nav, tad galveno variantu) izmaksas?

Pasākumu īstenošana I problēmjomā radīs ekonomiskas un administratīvas izmaksas dalībvalstu iestādēm, regulatīvajām iestādēm un tīkla operatoriem, jo būs jāievieš un jāuzrauga galvenie principi. Tomēr šīs izmaksas viegli atsver vēlamā varianta ekonomiskie ieguvumi.

Pasākumu īstenošana II problēmjomā radīs ekonomiskas un administratīvas izmaksas, jo tas palielinās dabasgāzes tirgus cenu un prasīs ciešāku sadarbību starp SSO un PSO. Pasākumu īstenošanā būs jāiesaista valstu iestādes, jo īpaši regulatori. Turklāt regulētas pieejas izstrāde kibersdrošībai arī varētu radīt lielākas atbilstības nodrošināšanas izmaksas.

Attiecībā uz III problēmjomu publisks izmaksu kvantitatīvais novērtējums nav pieejams, taču paredzams, ka

ieguvumi (palielināta sinerģija, kas samazina sabiedriskās izmaksas) atsvērs papildu koordinācijas izmaksas.
Attiecībā uz IV problēmjomu publiskais izmaksu kvantitatīvais novērtējums nav pieejams. Galvenās izmaksas ir ekonomiskās un sociālās izmaksas, jo patērētāju ieguvumi varētu būt zemāki par to viedo skaitītāju izmaksām, kas nodrošina nediskriminējošu piekļuvi patērētāju datiem.
Kāda ir ietekme uz MVU un konkurētspēju?
Vēlami varianti dažādās rīcībpolitikas jomās palielinās konkurenci atjaunīgo un mazoglekļa gāzu gadījumā. Uzlabota mazumtirdzniecības konkurence apvienojumā ar labāku patērētāju aizsardzību būs par iemeslu augstākiem piegādātāju maiņas rādītājiem mazāku patērētāju, arī MVU, vidū. Konkurences palielināšanos var izraisīt arī nediskriminējoša piekļuve patērētāju datiem un racionāli saskaņoti pasākumi, kā arī pasākumi, kas ES veicina sadarbību. Tirgus homogenizācijas prasību paplašināšana nodrošinās lielāku konkurenci starp kibernetikas pakalpojumu sniedzējiem un samazinās izmaksas apjomradītu ietaupījumu dēļ.
Vai gaidāma liela ietekme uz valstu budžetiem un pārvaldes iestādēm?
Vairumam vēlamu variantu dažādās rīcībpolitikas jomās ir reāla un ierobežota negatīva ietekme uz dalībvalstīm, kas galvenokārt ietver ierobežotu administratīvo slogu. Tomēr IV problēmjomā (elastīgi tiesību akti mazumtirdzniecības tirgiem) patērētāju aizsardzība un iesaistīšanās ierobežotu šādu slogu administrācijām. Kopumā plašo sabiedrisko apspriešanu laikā, tostarp ar dalībvalstu administrācijām, netika ziņots par to, ka ietekme uz dalībvalstīm ir būtiski palielinājusies.
Vai gaidāma kāda cita nozīmīga ietekme?
IV problēmjomas vēlamajā variantā ir apzināta ietekme uz pamattiesībām, kas saistītas ar datu aizsardzību, un tiks nodrošināta plaša piekļuve digitālajām tehnoloģijām un datu pakalpojumiem, kā arī to izmantošana, vienlaikus garantējot augsta līmeņa tiesības uz privāto dzīvi un persondatu aizsardzību.
Proporcionalitāte
Vēlamais variantu kopums uzskatāms par samērīgu, un tas iespēju robežās balstīts uz pašreizējām pieejām. Līdzsvars starp pienākumiem un apsvērumu par dalībvalstu un privāto struktūru atšķirīgajām rīcības spējām uzskatāms par pienācīgu, ņemot vērā, ka obligāti jāpanāk klimatneitralitāte.
D. Turpmākie pasākumi
Kad rīcībpolitika tiks izskatīta?
Komisija noteiktā termiņā pēc pieņemto pasākumu stāšanās spēkā (provizorisks — 5 gadus) veiks visaptverošu ierosināto iniciatīvu ietekmes — arī priekšlikumu lietderības, efektivitātes, pastāvīgas saskaņotības un relevantuma — izvērtējumu. Pašlaik priekšlikumā rīcībpolitikas izskatīšana nav plānota.